

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar



*Mali*  
**ISTRANIN**

---

GOD. XI

SIJEČANJ 1940

BROJ 5

---



## JAPANSKA ULJUDNOST

Japanci su poznati kao nadasve uljudni ljudi. Ako treba nekome nešto žalosna ili neugodna javiti Japanac će mu to javiti na tako obziran način, kao nijedan drugi narod na svijetu. Ovih dana dogodio se u Tokiu ovaj istiniti slučaj:

Amerikanski novinar Sherer napisao je svome listu u Americu nekoliko po Japan vrlo nepovoljnih dopisa.

Japanско ministarstvo vanjskih poslova zamolilo ga je na to, da bi se potrudio u njihov ured »u jednoj sasvim privatnoj stvari«. Opće je bilo poznato da taj mladi novinar nije oženjen i da uopće nema djece. Međutim mu je jedan viši činovnik japanskog ministarstva čim ga je ugledao, žalosno pristupio i izrazio mu svoju žalost zbog toga što mu je, navodno, u Americi teško bolesna kćerka.

— Naše je ministarstvo — reče Japanac — upravo ovaj čas primilo od Vaše vrlo cijenjene gospođe supruge vijest, da je Vaša draga kćerka u Americi teško bolesna. Vaša vrlo cijenjena gospođa toplo Vas moli, neka smjesta otputujete u Americu, da posjetite vašu bolesnu kćerku. —

Novinar, koji uopće nije bio oženjen, odmah je razumio uljudnu molbu japanskog ministarstva, pa je brzo kupio kartu za San Francisco i otputovao u Americu.

## GRAD S MNOGO IMENA

Nema valjda na svijetu grada, koji bi imao toliko imena, kao što ih ima poljski grad Lvov. Malorusi ga zovu: Lwow, Lviv, Lvihrad, Lvihorod, Ilviv. Latinski se je taj grad zvao: Lemburga, Lamburga, Leontopolis, Leopolis, Leone, Livovia, Leopoya. Nijemci ga zovu: Lemborg, Lemberg, Löwenburg. Grei su ga zvali: Litbon ili Litbada. Carigradski patrijarhe pisali su ga: Leovios ili Leoutopolis. Turci su ga zvali: Ili, Ilbo, Ilibot, Ilibov, Ilbadir. Armenci su ga pisali: Ilof, Rusi: Lvof, Hrvati: Lavov, a Poljaci mu kažu Lvov.

\* \* \*

Grad koji poklanja zlatne ribice. Gradsko vrtlarstvo u Remscheidu u Njemačkoj pustilo je prije nekoliko godina u jedan gradski ribnjak nekoliko zlatnih ribica. Ove su se ribe jako razmnožile, tako da je uprava bila prisiljena da ih porazmjesti po svim gradskim ribnjacima. Sada nudi gradsko vrtlarstvo svakom građaninu onoliko zlatnih ribica, koliko želi. Svaki stanovnik Remscheida može dobiti na poklon mnogo zlatnih ribica, jer je zaliha velika.

# MALI ISTRANIN

GOD. XI

SJEČANJ ŠK. GOD. 1939/40

BR. 5

## Dječak i njegov pas

Ovaj se je događaj zbio prije nekoliko mjeseci na francusko-njemačkoj granici. I opet je između Njemačke i Francuske buknuo rat, i opet su počeli gruvati topovi, čiji su smrtonosni hici rušili sela i gradove, prouzrokovali požare i ubijali muževe, žene i djecu.

Iz jednog malog sela uz granicu morali su iseliti svi stanovnici. U selu su smjeli ostati samo oboružani vojnici, koji su dan i noć kopali duboke šančeve, utvrđivali se u njima i čekali da odbiju napadače neprijatelja, koji hoće da im otme zemlju.

Već nekoliko dana vršila se u onom kraju prava seoba naroda. Ljudi su bježeći ispred vatre strahovitih topova uzimali samo ono što im je najpotrebnije, žurno sjedali u vojničke teretne automobile i odlazili u druge udaljenije krajeve.

I mali Pierrot, dječak od dvanaest godina, morao je ostaviti svoj dom i bježati zajedno sa svojom majkom i sestrom. Otac mu je bio negdje daleko na drugom kraju granice i branio je domovinu.

Žandari su požurivali seobu i ljudi su suznih očiju sjedali u automobile vukući sa sobom u zavežljajima ono što im je bilo najpotrebnije.

Majka Pierrotova uzela je samo rublje, neke dragocjenosti i razne sitne stvarčice, koje su joj bile draga uspomena. Sve su to umotali u jednu platu i s tim zavežljajem sjeli u auto.

Mali Pierrot imao je krasno crno psetance. Nikako ga nije htio ostaviti sama u selu. Metuno ga je u košaricu, pokrio ga rupcem i spremio se da se i on popne u auto. Ali pseto, koje se nije dobro osjećalo u košarici najednom zacvilo. Crni repić po digno platno i stane veselo mahati.

— Hej, dječčače, kuda ćeš s tim psetom? Ne znaš li da je najstrože zabranjeno nositi sa sobom bilo kakve životinje? Dole s njim!

— Kako dolje? To je moj pas! — odvrati Pierrot.

— Da li je tvoj ili nije, to se mene ne tiče. Naredba je naredba: Pse se ne smije nositi sa sobom.

— Pa on ne smeta nikome, — reče majka, a sestra Pierrotova stane plakati. Bilo joj je veoma žao drage životinje, koja je s njima provela u kući toliko lijepih časova.

Žandar možda i nije bio tvrda srca, ali nije htio da se pokaže popustljivim.

— Ali, gospodo, kad vam kažem, da je takova naredba. Što vam ja mogu? Imamo malo kola i za djecu, pa ne ćemo još i pse sobom voziti.

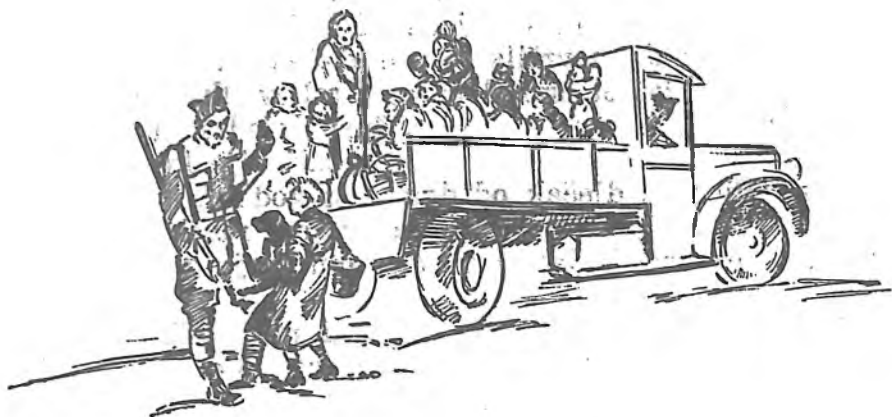
— Ta nemojte, gospodine, pas ne će nikome smetati, Pierrot će ga držati na krilu. Ostavite im ga, kad vidite da ga djeca veoma vole.

— Oprostite, gospodo, žao mi je, ali ja tu ne mogu ništa. Pse se ne smije voditi sa sobom.

— Kuco moj, kuco, ne boj se, ja te ne dam, šaptao je Pierrot svome crnom psetancu.

— No, dakle, hoćeš li ga pustiti — stao se žandar srditi. — Nemam ja vremena da se tu natežem s tobom. Kola čekaju, treba da krenu!

— Ne ću, ne puštam ga, pa makar i ja ovdje ostao — odvrati dječak.



— Ali, Pierrot, — reče majka. — Budi dobar pa poslušaj! Kad se ne smije što možemo. Ostavi pseto ovdje.

— Ne, ne, ne! reče Pierrot, a na oči mu navriju suze.

— A što ću se tu s tobom natezati — reče žandar, primi dječakove ruke, otkine ih od pseta, a psetance primi za ogrlicu i metne ga na zemlju.

Pas je počeo režati i pokazivati svoje oštre bijele zube.

Dječak je bio neobično žalostan.

— Grizi ga, grizi ga! — poviče ljutito, kad je vidio, kako ga je žandar nemilosrdno spustio na zemlju.

A pseto u času, kad je čulo glas svog malog gospodara skoči na jednog gospodina, koji je baš u tom času prolazio mimo njih i stane mu zubima trgati hlače. A mladi gospodin bježi što su ga noge nosile. No ni pas nije zaostajao, nego je skakao na njega i sve mu hlače poderao. Pierrot potrči za svojim psetom, a i žandar također.

Nije prošlo ni deset časaka, a Pierrot se vrati kolima noseći u naručaju svog psića, koji je veselo mahao repom. Za njim je išao žandar i veselo se smješкао:

— Možete uzeti psića — reče. — To bi bio izvrstan policijski pas. Kako je samo brzo nanjušio onog uhodu?

— Uhodu? — začudi se Pierrotova majka.

— Jest! Onaj je gospodičić bio neprijateljski uhoda. Svakakvih je papira imao kod sebe i raznih povjerljivih izvještaja o kretanju naše vojske. Sve je to htio javiti neprijatelju, no na sreću ovo ga je psetance raskrinkalo. A ti ćeš Pierrot dobiti nagradu, jer je tvoje pseto otkrilo opasnog špijuna, koga je naša komanda već dugo tražila.

Dotle se je psić veselo namještao na koljenima Pierrotovim.

— Samo ga pokrij, da se odviše ne vidi — reče udobrovoljeni žandar — jer naredba je ipak naredba.

Pierrot pokrije psića, a kola krenuše. Međutim ma koliko ga dječak pokrivaio, ispod marame je neprestano poigravao pasji repić.

Ne znam da li od veselja, što putuje sa svojim malim gospodarom ili od ponosa, što je domovini iskazao jednu veliku uslugu.

Francuski napisao: Henri Laroche



## Zima u šumi

Tišina. Priroda mirno šuti  
Pod teretom hladnoga snijega.  
Hrastovi drevni snijegom

zasuti

Ko aveti stoje na vrhu brijega.

Tmurno je nebo zastrlo sunce  
Koje nam tužno katkada sine  
A snijeg je zastro brda

vrhunce

Dubrave i puste planine.

Hladni sjever polako piri  
Tresući snijeg sa mrzlih grana  
Nagla hladnoća brijegom se širi  
Dok s neba pada i mraz i  
slana.

Marko Mirošav



# Majčina slika

Nekoliko časaka prije pomorske bitke kod Manille pao je nekom mladom mornaru u more kaputić. Molio je zapovjednika da mu dozvoli da skoči u more po kaputić. Časnik mu strogo odgovori:

— Ne smiješ!

A što je učinio mornar? Unatoč stroge zabrane skoči preko ograde palube u more, dohvati kaputić i dopliva do broda, pa se po konopu popne ponovno na palubu i stane u red.

Zbog kažnjive neposlušnosti mornara su zatvorili i izveli ga pred vojni sud. Admiral je trebao da potpiše osudu, kojom se neposlušnog mornara kažnjava s nekoliko godina teške tamnice. Međutim prije potpisa pozove admiral optuženog vojnika pred sebe i upita ga, kako je mogao neposredno prije bitke zbog jednog običnog kaputića počiniti tako težak prekršaj.

Mornar je sav skršen segnuo rukom u džep kaputića i izvadio iz njega jednu sliku, pokazao je admiralu i rekao:

— To je slika moje starice majke. Bila je u džepu kaputića, koji mi je pao u more!

Admiral je sav ganut pristupio k mornaru, stisnuo mu ruku i rekao:

— Mornari, koji su za majčinu sliku spremni žrtvovati život, sigurno su spremni da ga žrtvuju i za zajedničku našu majku, Domovinu! Pođi, momče! Ti si slobodan!

## Na žalu

Sjedio sam iznad mora  
na oštrom grebenu  
gledajući u daljinu  
ustalasanu...

Male barke plovile su  
kao galebi,  
a pod Učkom naricahu  
sela, gradovi.

Jauk njihov donio mi  
vjetrom gonjen val —  
iz dalekog našeg kraja  
na domaći žal.

Čermak Ivica



# Vrijedan naučnik

Na vratima neke trgovine visjela je drvena tablica, na kojoj je bilo napisano: »Prima se naučnik!«

Neki dječak prolazio je mimo trgovine, pročitao je natpis na tabli i odmah se javio trgovcu, izrazivši želju da ga primi za naučnika.

Odmah za njim prode kraj trgovine drugi neki dječak, pročitao natpis, skinuo tablu i uđe s tablom pod pazuhom u dućan.

— Što hoćeš? — upita trgovac dječaka. — Zašto si mi skinuo ploču s dućana?

— Zaštoš Zato jer Vama ova ploča više ne treba. Vi ćete me uzeti u službu i ne ć Vam biti žao.

— To ćemo istom vidjeti — reče trgovac. — Ovdje je još jedan dječak, koji je prije tebe ušao i koji također hoće da bude primljen. Onaj koji bude vrijedniji bit će primljen u službu. A sada da vidimo! Evo vam dva zamotka. Tko prije odveže svoj zamotak toga ću zadržati.

To rekavši metne pred svakoga od njih po jedan zamotak, dobro svezan.

Prvi dječak pažljivo je odvezao čvor, špagu je metnuo na jednu stranu, a papir je smotao i odložio.

Drugi dječak — onaj koji je skinuo ploču i donio je u trgovinu — prerezao je špagu, potrgao papir i za čas je bio gotov.

Trgovcu se je to svidjelo, pa je rekao drugom dječaku:

— Takvog naučnika trebam! Ti si brz! Kraj onog prvog bi čovjek zaspao prije nego što razveže uzao. Kod mene svaki posao mora biti brzo obavljen. Žurno škare u ruke, to je ono što ja tražim.

I uze u službu drugog dječaka. Trgovac je stanovao u visokoj kući, koja je imala dizalo. Trgovac je htio na večer izići poslije večere u gostionicu, da se sastane sa svojim prijateljima. Ušao je u dizalo i počeo se spuštati dolje iz četvrtog kata u kom je stanovao. Najednom dizalo (lift) stane. Nešto se u njem pokvarilo.

— Halo! — vikne trgovac naučniku, koji je stajao u gornjem katu — skoči i pobrini se da se dizalo makne.

Naučnik, koji je dobro zapamtio što mu jetrgovac ujutro rekao, skoči po škare za rezanje žice i za čas prereže žicu, o kojoj je visjelo dizalo. U istom trenutku bubne dizalo na zemlju, a trgovac se je u njem sav natukao. Pipajući svoje natučene bokove i rebra trgovac je uzdahnuo:

— Ipak bi bilo bolje da sam uzeo u službu onog prvog dječaka! Bolje je raditi polako ali sigurno!



# Na snijeg

Ima l', djeco  
Ljepšeg čeg  
Do kad pane  
Visok snijeg?

Halja leti  
Kao stijeg,  
Zviždi uzduh,  
Pršti snijeg...

Vuci sanke,  
Hajd na brijeg,  
Pa se živo  
Spusti s njeg!

Al je onda  
Mio brijeg! —  
Zagrliti  
Da je sveg!

A kog žele  
Snijeg i brijeg? —  
Ta dakako:  
Hrabrijeg — — —

Šime Fučić





# KLOK i JOŽIĆ



Sve do sada bili su Klok i Jožić u engleskim kolonijama. Isprva su bili u koloniji Kenia, zatim su prešli u Ugandu, dospjeli su kako znamo i među Šiluk crnce, gdje su se namjerali na našeg Hrvata oca Mlakića, koji je tamo skoro 30 godina ako ne i više misionar i baš su se spremali da pređu kroz engleski Sudan do Egipta, odakle bi bili došli do Sredozemnoga mora, a odanle u Jadran pa kući, tako da do školskih praznika budu već kod kuće i da praznike provedu kod nas u Zagrebu u našem uredništvu. Klok bi nam u uredništvu vrlo dobro došao. On je pametan majmun, pa bismo ga mogli za koješta upotrijebiti. Mogao bi nam lijepo pospremiti sobu, pomesti je i oprušiti, a svakog bi nam dana s torbom pod pazuhom išao na poštu, donio pisma i odnio pakete Malog Istranina. Istina jednom nam je ono prije 9 godina bio napravio u uredništvu cijelu zbrku, kad je bio pomiješao neke slike i neka pisma, pa je nekim našim prijateljima poslao slike majmuna, pod kojima su bili svakojaki smiješni napisi, te smo zbog toga imali mnogo neprilike, no sad je to već sve zabavljeno. A vjerojatno je sada i Klok mnogo pametniji. Onda je još bio jako mlad, pa je uvijek zbijao kojekakve vragolije.

I baš su se, kako rekosmo, spremali da preko Sudana i Egipta dođu kući, kad li u jednoj engleskoj stražarnici, nedaleko gradića Lado na gornjem Nilu saznadoše od engleskih vojnika, da na krajnjem sjeveru Evrope bijesni rat. Sovjetska Rusija da je navalila na malu Finsku i sada da se tamo naganjaju po sniježnim poljanama i beskonačnim šumama dvije vojske.

— Klok! spremi se na put! Idemo u Finsku! — reče odlučno Jožić Klok, čim je to čuo.

— Brrrr! — strese se Klok kad je čuo riječ Finska. Znade on da je tamo vraška zima, pa mu se nikako ne da odavle, iz tople Afrike, gdje mu je tako ugodno, jer tu se osjeća kao kod kuće, te se znade snaći u svakoj prilici.

— E, nema druge, nasmiješi se Jožić, kad je vidio, kako se Klok stresao pri samoj pomisli na Finsku. — Dohit ćeš opet topao kožuh od

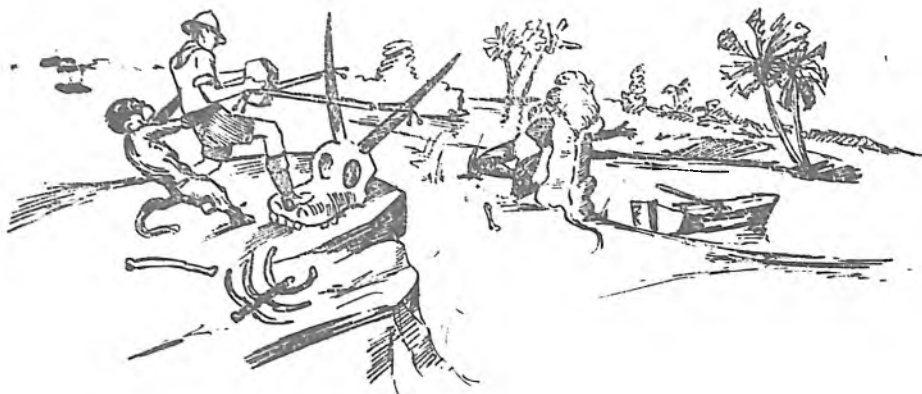
sobovine, a bude li potrebno dobit ćeš i tople krznene šlapice na tabane, ali gore moramo poći.

Klok samo strese ramenima. Svaka želja Jožićeva njemu je zapovijed i on je odmah bio spreman da krene.

A zašto se je onako stresao Klok pri spomenu riječi Finska. Kako znamo, Klok i Jožić bili su prije nekih 8 godina već u Finskoj. Oni su jednom odletjeli na raketj iz Zagreba kroz stratosferu ravno u Laponsku na krajnjoj sjevernoj granici Finske, te su tamo doživjeli mnogo pustolovina. Zemlja im je poznata, a i dobri Laponci koji su ih sa sobovima na saonicama vozili, ostali su im još uvijek u lijepoj uspomeni. I Laponci njih poznaju. Ta sjećamo se još kako su ih Klok i Jožić liječili aspirinom i drugim nekim lijekovima, kada su se prehladili i kihali po svojim šatorima...

No dosta o tome što je bilo...

Klok i Jožić odlučili su da najkraćim putem dođu do mora, a odanle će na kakvom velikom brodu na sjever do Švedske ili Norveške, pa u Finsku.



Ići kroz sudansku i egipatsku pustinju bilo bi im predaleko. Odlučili su zato da krenu na zapad prema Atlantskom oceanu. Krenuli su na zapad prema izvorima rijeke Uelle-Makua, koja izvire nedaleko Albertova jezera, a onda kreće na zapad, mijenja ime u Ubangi, a zatim se izliva u veliku rijeku Kongo, koja utječe u Atlantik. Naumili su sjesti isprva na čamac, a kasnije na koji od belgijskih riječnih brodića, koji će ih brže bolje prebaciti do mora.

Smišljeno učinjeno. Za par dana stigoše do rijeke. Tamo naidoše na jednoga crnca, koji im je najpripravnije htio prepustiti čamac, da se njime odvezu niz rijeku. To je bilo baš na mjestu, gdje su se divlje zvijeri dolazile napajati jutrom i večerom. Bila je tamo zato kao neka kosturnica. Mnoga antilopa ili hitra gazela postala je plijenom kakvog grabežljivog gladnog tigra ili pantere, kad bi došla da se napije vode na rijeci.

Jožić i Klok bili su bez puške i sve im je oružje bio oštri nož. Puška je Jožiću bila pala u vodu, kad ih je ono zadnjiput onaj bijesni vodeni konj napao i nestala je negdje u dubokom mulju. I tako je Jožić

morao tako rekuć goloruk na put uzdajući se jedino u svoju bistru glavu i Klokovu vještinu.

Baš su se spremali da preuzmu od crnea čamac, kojim će krenuti, kad li se najednom začuje lavlja rika u neposrednoj blizini. Spuštala se večer a zvijeri su stale dolaziti na vodu. Prvi je došao taj lav. Sudeći po njegovom rikanju lav je bio gladan, te mu je vjerojatno negdje izmakao plijen.

Videći lav crnea stao se šuljajući približavati da ga napadne. Jožić je stojeći na jednom povišenom kamenu opazio u kakvoj se smrtnoj opasnosti nalazi jadan čovjek. Nenadano mu sine u glavi ideja. Pred njime je stajala ogromna lubanja neke afričke divokoze, koja je bila sasvim nalik na golemu jednu praćku. Čini se da je u istom času ista ideja bljesnula i u Klokovom mozgu, jer što bi okom trenuo naš ti Klok skine Jožiću bijeli platneni kaputić i skine mu jednom kretnjom s leđa naramenice. Jožić se sve onako uzrujan morao nasmiješiti ovoj divnoj ideji svog dragog majmuna. U jednom je hipu pričvrstio gumene naramenice za rogove lubanje i napravio tako čvrstu praćku. Klok dohvati omašan okrugli kamen, te mu ga doda, a ujedno ga obuhvati oko bokova, da mu napravi tako čvršće uporište.



A Jožić metne kamen u tu neobičnu praćku, nacilja na lava i pušti. A kamen odleti svom snagom i ravno lava u zatiljak. Bilo je krajnje vrijeme, jer se lav upravo u tom trenu dignuo na dvije noge i zahvatio jadnog crnea. Ali u tom istom času dohuji omašan kamen i tresne ga svom snagom u glavu, da ga je odmah omamio i lav ko pijan zatetura. Ta smućenost i vrtoglavica tako ga je preplašila, da je dao petama vjetra i ne čekajući na drugi hitac pobježe.

Crnac je samo začudeno gledao taj neobični i dosad nikad nevideni top, koji bez glasa praši kamene kugle. A Klok sav sretan, što je lava najurio stane se smijati ko lud od veselja, da je sve naokolo kriješćalo.

Crnac se je dugo zahvaljivao Jožiću, ali Jožić nije se htio dugo zadržavati. Htio je da svakako još prije noći stigne do prvog sela, pa je zato brže bolje skočio u čamac, a Klok za njim i oni se otisnuše. Čamac zaplavi, a oni su gonjeni strujom lijepo plovili prema zapadu kroz Belgijski Kongo...

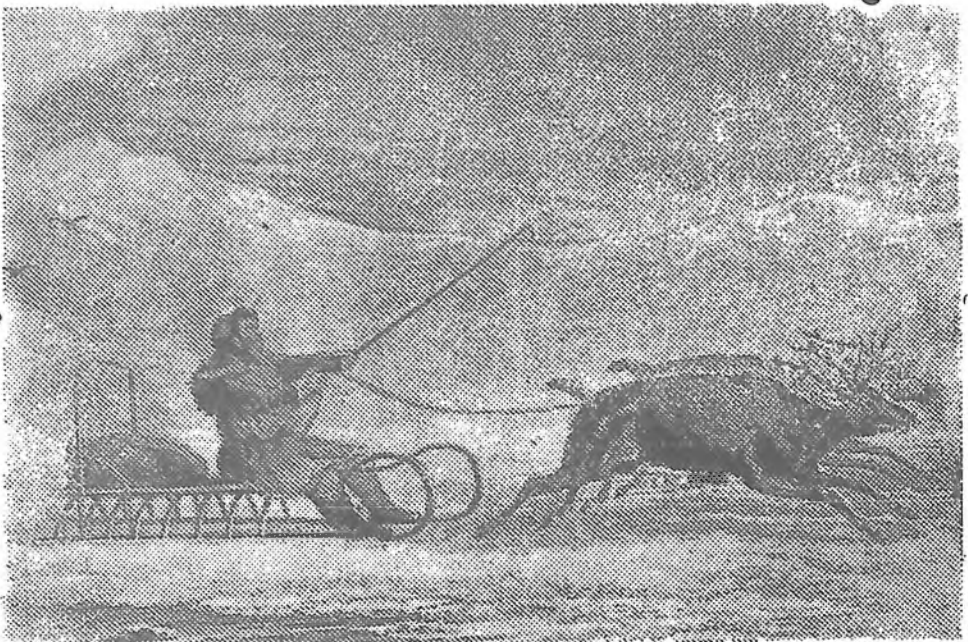


# *Iz stranih zemalja*



## Finska - Suomi

O Finskoj se danas mnogo govori i piše. To je mala državica na krajnjem sjeveru, koja graniči s jedne strane s Rusijom, a s druge sa Švedskom i jednim dijelom s Norveškom. Rusija je navalila na Finsku i svi su očekivali, da će je u roku od osam dana pregaziti i osvojiti. Međutim što se dogodilo? Finci su veliki rodoljubi, vješti sportaši i vojnici i oni su odlučili, da se uhvate u koštac sa golemom ruskom snagom. Njih 3 milijuna naprama 180 milijuna Rusa, I bome evo ne samo da nisu pod-



*Laponac na saonicama koje vuku sobovi.*

legli, nego su već nekoliko puta Ruse natjerali u bijeg. Eto što znači samopouzdanje, junaštvo i rodoljublje!

Ne će nam biti na odmet, ako saznamo nešto više o Fincima, nego što se čita u novinama.

Finska ima 3,526.000 stanovnika. Od toga ih 600.000 živi u gradovima, a skoro tri milijuna po selima. U Finskoj žive zapravo tri naroda: Finci, Švedi i Laponci. Finaca ima najviše: 3,100.000, Šveda oko 350.000, a ostalo su Laponci. Švedi žive po gradovima, oni su trgovci i građani, dočim su Finci seljaci, a Laponci stočari. Finci svoju državu ne zovu Finska, nego

S u o m i. Švedi je zovu Finland, pa je tako i drugdje u svijetu uobičajeno, da se je naziva. Suomi znači u finskom jeziku močvara ili mekana zemlja.

Finska se zove i zemlja jezera, jer ima oko 70.000 raznih većih ili manjih jezera, od kojih je najveće jezero Ladoga.

Najveći finški grad je Helsinki. To je glavni grad Finske, središte trgovine i kulture. Ima 250.000 stanovnika, te je nešto manji od Zagreba. U Helsinki-u se nalazi najveće finsko sveučilište sa 6000 đaka. Sveučilišna knjižnica ima 500.000 knjiga i oko 2000 starih skupocjenih rukopisa. Osim toga ima finsku i švedsku trgovačku školu i još cijeli niz drugih škola i kulturnih ustanova.



*Laponsko selo*

Drugi veliki grad Finske je grad Abo ili kako ga Finci zovu: Turku. Ima 65.000 stanovnika, a nekada je to bila finska prijestolnica. U tom se gradu nalazi najstarija finska crkva.

Drugih većih gradova i Finska ni nema. Najveći drugi grad ima 10.000, a najmanji koji se zove Naantali ima samo 800 stanovnika.

Glavni dio stanovništva živi dakle na selu. Ali sela u onom smislu kao kod nas tamo nema. Kuće su raštrkane po poljima, usred šuma, po planinama, uz rijeke ili uz jezera. Skoro cijela Finska je jedna velika šuma, zato se odanle i izvažaju ogromne količine drva u sve krajeve svijeta. Šume su narodno bogatstvo Finske. Sve su kuće građene iz drva. Uz kuću je bunar, a redovito se na svakoj kući nalaze naslonjene ljestve i pokraj njih kabao s vodom. To je zao, da bi u slučaju požara imali odmah pri ruci ljestve, kabao i vodu za gašenje.

Finci su kako smo čuli kulturni narod. Osobito veliku pažnju posvećuju tjelovježbi. Najbolji trkači i najbolji skijaši na svijetu su Finci. To im je u ovom nejednakom ratu s Rusijom vrlo dobro došlo. Njihovi brzi i okretni vojnici, odjeveni u bijelo, da ih se ne vidi na snijegu, jure na skijama poput strijele i unašaju strah i trepet među nespretne i tromer ruske vojnike.

---

# Dječje novine



Finska. O neravnoj borbi koja se vodi između malog Finskog naroda i daleko brojnijeg i moćnijeg Ruskog naroda govori danas sav svijet. Svi se dive junačkim Fincima, koji su se usudili oduprijeti tolikoj snazi samo da sačuvaju svoju samostalnost i slobodu. Na drugom mjestu donosimo malo opširniji prikaz finskog naroda i finske zemlje, kako bi ih naši mladi čitatelji upoznali.

Ruska je vojska već bila probila na nekim mjestima finsku frontu, ali je ubrzo morala uzmaknuti, jer su joj vješt i spretni Finci zašli iza leđa i odrezali je od njenog zaleđa. Tako je pod vatrom finških pušaka izginula čitava jedna ruska divizija, a baš zadnjih dana javljaju novine, da je opet uhvaćeno u sklopku 24.000 ruskih vojnika, koje su Finci opkolili.

Kako vidimo brojčana nadmoć nije uvijek najvažnija u ratu. Mnogo više vrijedi požrtvornost, spretnost i rodoljublje. Finci znaju da se bore za svoju grud, za svoju slobodu i za slobodu svoje zemlje.

Više je nego sigurno da Finska neće moći dugo odolijevati ruskoj premoći, jer je isključeno da bi jedan

mali narod od 3 i pol milijuna mogao pobijediti narod od 180 milijuna. To bi se moglo dogoditi samo u slučaju, da Finskoj priteknu u pomoć drugi veliki narodi. Da li će se to dogoditi, pokazati će najskorija budućnost. Za sada je ipak mala i junačka Finska dokazala, da ni golema ruska vojska nije onako jaka, kako se je mislilo.

Jugoslavija je u posljednje vrijeme otkako je sklopljen sporazum s Hrvatima ojačala. Samo zadovoljan narod tvori zadovoljnu i jaku državu. Hrvati su dobili svoju banovinu u kojoj su sami gospodari, ali oni zato ne dopuštaju da se oslabi država, koja je zajednički krov nad glavom i Srbima i Hrvatima i Slovincima. Oni je vole i spremni su braniti je od svakog vanjskog napadaja, bilo s koje strane on došao. U Zagrebu je dne 14., 15. i 16. siječnja boravio Knez Namjesnik Pavle s Kneginjom Olgom. Prijestolnica svih Hrvata, glavni grad Zagreb, dočekao ih je s veseljem i pokazao tom prilikom, da su Hrvati odani i državi i vladaru, kao njenom predstavniku, iako su se uvijek borili da na svojoj zemlji i u

svojoj domovini budu gospodari svoga džepa.

Mađžari su se veoma zabrinuli, kada je Rusija zaposjela Poljsku i došla sve do mađžarske granice. Oni se boje, da Rusija ne će stati na granici nego da bi mogla pokušati prodirati naprijed u Evropu. Zato su se njihovi političari užurbali i učvršćuju s saveze s drugim jačim državama. Posljednjih je dana jedan njihov političar grof Csaky bio u Veneciji gdje je raspravljao s talijanskim političarima.

U Turskoj se početkom ovog mjeseca dogodila strašna nesreća. Veliki potres porušio je mnoga sela i gradove, a nakon potresa došla je i strašna poplava, pa je nastradalo preko 100.000 ljudi. Računa se da je poginulo preko 25.000 ljudi, a skoro 80.000 ljudi da je ostalo bez krova nad glavom, jer im je potres sve uništio, a poplava sve odnijela. Iz cijelog svijeta stiže im pomoć, da bi se ublažila bijeda jadnih Turaka, koji su nastradali.

Engleska i Francuska s jedne, a Njemačka s druge strane još uvijek ratuju. Velikih bitaka na granicama nema, jer su se i jedni i drugi na granici tako utvrdili, da i jedni i drugi znaju da bi bilo nemoguće probiti onaj gvozdeni lanac pograničnih utvrda, koje se zovu s francuske strane Maginotova linija, a s njemačke strane Siegfriedova linija. Te su utvrde takove da je nemoguće živom stvoru probiti se kroz njih. Zato se te neprijateljske države bore na drugi način. Njihovi aeroplani lete nad neprijateljskim gradovima i bacaju bombe, kud stignu. No sve to još uvijek nije pravo ratovanje. I jedni i drugi čekaju pravi čas, kad će da se pograbe u koštac. A nitko ne zna, gdje će to biti. Moglo bi to biti na zemljištu koje druge države.

Tako eto stoje prilike danas u svijetu. Svuda se ratuje, svi se bore, svuda nesreće, sve se sprema na teške dane, koji bi imali doći. A ma sav svijet kao da je izgubio pamet. A ljudi hoće da mirno žive i rade svaki svoj posao. Nikoga nije volja ići gubiti glave, stradati po ratištima i ostavljati kod kuće gladne žene i djecu. Kako će sve to završiti i kada, Bog sam zna.

#### Potopljen njemački ratni brod

Prošlog mjeseca dogodila se je jedna velika bitka na moru između Nijemaca i Engleza i to ne možda uz njemačke ili englesku obalu nego čak tamo daleko uz obale Južne Amerike. Stvar je bila u tome: Njemački ratni brod »Admiral von Spee krsta-



rio je po Atlantskom oceanu vrebaujući na engleske i francuske trgovačke brodove, koji su vozili živu, oružje i opremu iz Amerike u En-

englesku, te ih je redom potapljao. Engleski krstaši krenuli su u potjeru za njim, ali dugo ga nijesu mogli uhvatiti. On je krstario na sve strane od Amerike do Afrike, po Atlantiku. Na velikom oceanu teško je uhvatiti jedan brod. To bi značilo isto kao kad bi netko na ogromnom jednom trgu htio uhvatiti jednu buhu.

Ali jednoga dana engleski su ga brodovi ipak uhvatili i to u času, kad je htio da se u jednoj luci Južne Amerike opskrbi gorivom i hranom. »Admiral von Spee« upustio se je u borbu s daleko nadmoćnijim neprijateljem, ali je morao podleći, jer je

engleskih brodova bilo više. Pobjegao je po ušću rijeke La Plata do gradića Montevideo u Urugvaju. Međutim ga urugvajaska vlada nije htjela pustiti da se tamo skriva, nego mu je naredila, da nakon tri dana isplovi. Brod videći da će ga englesko brodogovjeđe potopiti, ako izađe na ocean, zapalio je svoje skladište municije i odletio u zrak. Mornari su se spasili, a kapetan se je ubio. Brod je za kratko potonuo na dno mora. Nijemci, koji imaju veoma slabu ratnu mornaricu teško su osjetili gubitak tog svog brzog i vanredno dobro opremljenog ratnog boda.



Barut. Bez baruta ne može se pucati. O tome smo svi danas uvjereni, a ipak se je nekada i »pucalo« i ratovalo bez baruta, jer barut još nije bio izumljen. Tada se još pucalo drvenim topovima, pračkama, katapultama. Katapulta je bila neka drvena naprava, koja bi izbacila veliki kamen nekoliko stotina metara daleko, pa je prema tome bila ko neka vrst drvenog topa.

Međutim su godine 1250 ustanovili, da mješavina ugljena, salintre i sumpora, kad se zapali ima strašan učinak. Ali tek 400 godina kasnije počeli su svojstvo te mješavine, koju su nazvali barut, upotrebljavati kao »vatreno« oružje. Natrpali bi u jednu cijev tog baruta, metnuli na otvor cijevi željeznu kuglu i zapalili barut. Strašna snaga izbacila bi kuglu stotine metara daleko. To su bili prvi topovi. Isprva se nije znalo, odakle barutu ta snaga. Tek je flamanski liječnik Van Helmont otkrio, da je to zapravo plinski tlak, koji izbacuje kuglu. Barut kad izgara proizvodi velike količine plina, a taj plin traži izlaz iz cijevi.

Švedanin Kristijan Schönbein ustanovio je da pamuk, namočen u salitrenu kiselinu mnogo brže izgara nego obični barut, pa je počeo izradivati barut pomoću takvog pamuka. Ta vrst baruta zove se nitroceluloza, te ima daleko jaču snagu nego obični crni barut. Kad izgori jedan kilogram nitroceluloze proizvede 1000 litara plina, dočim jedan kilogram običnog crnog baruta proizvede samo 290 litara plina. Nitroglicerina ne izgara prebrzo, nego postepeno, pa ga se zato upotrebljava za pucanje iz topova. Kad bi naime naglo planuo top bi se rasprsnuo.



Još jaču snagu ima nitrirani barut. To je mješavina od glicerina, salitrene kiseline i pamuka. Ako toj mješavini dodamo još mješavinu od kremenca i salpetra onda nastaje »želatinski dinamit«, najstrašniji razorni barut. Taj se upotrebljava za punjenje mina. Naglo plane, proizvodi silne količine plina i prema tome raznese sve oko sebe.

Danas, kad se toliko govori o razornom djelovanju torpeda, topova i mina dobro je da znamo i to.

---



Što su to kozmičke zrake? Osim sunca koje mi vidimo i koje grije našu zemlju dajuć joj život, ima u svemiru još bezbroj drugih sunaca, iz kojih također izlaze zrake i prodiru do naše zemlje. Razne zrake imaju razna svojstva. Sve zrake, koje se križaju u svemiru ne mogu doći do naše zemlje, jer im to brani naslaga zraka, koji okružuje našu zemaljsku kuglu. One zrake, koji iz svemira mogu prodrijeti kroz naslagu zraka, jer su vanredno jake, zovemo kozmičkim zrakama. Istraživanja jakosti tih zraka dokazala su da su te zrake kadre ne samo probiti naslagu zraka oko zemlje, nego da mogu doprijeti i u vodene dubine do 240 m. U Crvenom moru ustanovili su da su takve kozmičke zrake prodrle kroz vodu do dubine od 300 metara. Te bi zrake mogle proći i kroz jedan metar debelu plohu olova. Daleko su dakle jače nego li zrake našega sunca. Sprava za mjerenje kozmičkih zraka zove se »elektroskop«.

---



Ružmarinovo ulje lijek protiv padavice. Protiv padavice do sada nije bilo lijeka. U posljednje vrijeme neki liječnici preporučuju ulje od ružmarina, koje da djeluje vrlo dobro, te da u mnogo slučajeva može i izliječiti ovu bolest. Treba, kažu, uzimati dnevno najviše po 25 kapljica ružmarinova ulja (već prema snazi, godinama i veličini tijela (u šećeru ili čašici vode i treba držati dijetu t. j. ne jesti ni piti ništa žestoka. Ružmarinovo ulje može se dobiti u ljekarnama, samo što je u ljekarnama skupo. Na otoku Hvaru postoji »Ružmarinska zadruga«, koja ga destilira i prodaje jeftino. Na Hvaru i Visu ima mnogo ružmarina, čitave šume, pa čak i zimi cvate. Cijeli je kraj zbog toga zasićen opojnim mirisom ružmarina.

Jedite povrće! Da bismo očuvali zdravlje potrebno je jesti dosta povrća, jer ono sadržava neke tvari, koje su našem tijelu vrlo potrebne. Ono ima u sebi željeza, od kojeg se u našem tijelu stvara krv, ima fosfora i vapna, od čega nam se jačaju kosti i zubi, ima vitamina, koji nam očuvaju tijelo svježim, pospješuju rast i općenito nas jačaju. Jedimo dakle mrkvu, špinat, salatu, cvjetaču (karfiol) i drugo povrće, da budemo čili i zdravi!

---



**Učitelj:** Jučer sam te vidio, kako si vozio svog malog brata na saonicama, a bio je gologlav po najvećoj zimi. Znaš da je termometar pokazivao 14 stupanja ispod ništice? Zašto ga nijesi pokrio?

**Jurić:** Ah, to ne smeta ništa gospodine učitelju. Moj brat se i onako ne razumije u termometar!

\* ■ \*

**Franić:** No što ti veliš, Juriću, kako se Finci junački bore i tuku kraj temperature od 30 stupanja?

**Jurić:** Pa što je na tom takova? Ja sam se junački borio i tukao s dječacima a bila je temperatura također preko 30 stupanja.

**Franić:** Kada? Gdje?

**Jurić:** Pa ovog ljeta, kada sam bio na moru!

---

Ovom broju prilažemo čekovne uplatnice. Tko god još nije platio pretplatu, molimo da je odmah doznači. Tko može da plati pretplatu i za kojeg siromašnog učenika, učinit će plemenito djelo.

Tko je već platio pretplatu neka ne bací uplatnicu, nego neka nastoji da nađe još bar jednog pretplatnika.

---

Jurićevima je došla u pohode tetka.

Kada je odlazila dođe Jurić k ocu, pa mu reče:

— Oče, pazi, nad tvojom glavom visi svjetiljka!

— Zašto da pazim? začudi se otac.

— Pa rekao si, da ćeš od radosti skočiti do stropa, kada teta bude otišla.

\* ■ \*

Jurić je pokazao Franiću tri jabuke i rekao je:

— Evo tu su tri jabuke, ali ako dobro promisliš ima ih pet.

— Kako to? začudi se Franić. — Ako imaš tri jabuke ne možeš ih imati pet.

— A ipak je tako, kako sam ti kazao — reče Jurić. — Poslušaj:

Tko ima tri jabuke ima sigurno i dvije, zar ne?

— To je istina — morao je priznati Franić.

— Tri i dva je pet! Tko dakle ima tri jabuke ima i dvije jabuke, a tri i dva je pet.

— To je zbilja istina — morao je priznati Franić. A jesi li ti, Juriću, uvjeren da imaš pet jabuka?

— Naravno — odgovori slavodobitno Jurić, koji se je htio pokazati pametnim.

— No dobro! Daj ti meni ove tri jabuke, a one druge dvije si pojedj sam! — usklikne Franić, pograbi jabuke i pobježe s njima.

A Jurić ostade duga nosa.

\* ■ \*

**Jožić:** Jučer sam vidio čarobnjaka, koji je pretvorio vodu u mlijeko.

**Jurić:** Ha, to nije bio čarobnjak. To je bio sigurno naš mljekar.

\* \* \*

**Otac:** Zašto si ti Juriću uzeo tri kolača, a Franiću, koji je od tebe tri godine stariji, si ostavio samo dva?

**Jurić:** Baš zato jer je stariji dao sam mu dva. On jede kolače tri godine dulje od mene.

---

---

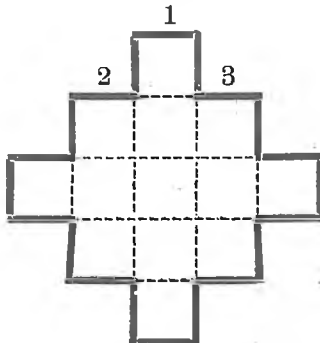
# ZAGONETKE

POSJETNICA  
(Tomić Josip, Petrinja)

N. N. KELIČER, SISAK

zanimanje

KRIŽALJKA  
(Boris Ravrahrib, Zagreb)



1 Nar. muško ime

2 Neobuven

3 Mliječni proizvod

Okomito i vodoravno isto

VINKO BRUD

odakle je?

## POSJETNICA

MARICA KELJ

zanimanje

### ISPUNJALKA

(Josip Bošnjak, Osijek)

I

			nije velika
			prevozno sredstvo
			žensko ime
			muško ime
			ribja jaja
			rijeka u Jugoslaviji
			nevjerni apostol
			surla
			mužar
			grad na franc. rivijeri
			šivaće sretstvo
			ništica

II

Od I—II jedan od najljepših dječjih listova u Jugoslaviji.

### ISPUNJALJKA

(Marija Piskulić, Novi Vinodol)

1		1 nije gladan
2		2 žensko ime
3		3 miran

1—3 mjeri vrijeme

---

«Mali Istranin» izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.

Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.  
Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26  
Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Radićeva 26